

vozeno od slova umět, a to umět velmi mnoho. Jak často uslyšíte na slavnostech recitovat mělkou oslavnou rýmovačku, jak často v úžasu stanete nad tím, jak bylo dosud málo ostře promluveno a jednáno proti této přímo podvratné a zrádné činnosti, která byla a je odůvodňována odstrkováním proletariátu, již ale dnes všichni uvědomělí soudruzi musí vypo- vědět boj na život a smrt, váží-li si nejsvětějších prací všech kultur, zvláště pak nové, již my uvidíme růst, jakmile zvítězí- me úplně na všech polích.

Ve smyslu tohoto článku chceme pracovat přísně a bez- ohledně.

Karel Teige: NAŠE UMĚLECKÉ TOUHY

Soudruh Karel Teige v cyklu literárních matiné, jež pořádala asi před dvěma měsíci Dělnická akademie, měl přednášku, kterou seznamoval brněnské posluchačstvo s literární mládeží, jež utvořila U. S. Devětsil. Poněvadž v jednom brněnském deníku vyskytl se tehdy hlas, hodnotící její práce místy pečlivě, ale místy též s jistým neporozuměním, otiskujeme část této přednášky.

Mladí autoři jsou komunisté a do svých prací snaží se též tento nový světový názor promítat. To znamená, že jejich poezie, třeba i zcela netendenční, je poezií revoluční. Neboť nezáleží na vnější tvářnosti a formě díla, nýbrž na jeho pojetí a zdůvodnění v této revoluční době. Novému umění jde sice především o nového člověka a nový hospodářský řád světový, ale v tendenci samé není ještě všechna revolučnost a opravdovost díla. A je-li vnitřní podstata jejich prací dobrá a spravedlivá, věříme, že i vhodná forma, třeba ještě dnes ne vždycky dokonalá, se najde, neboť čím krásnější a lepší nacházíme na světě věc, tím usilovněji hledáme slovo, které by ji dokonale hodnotilo.

Kde tkví naše básnická a výtvarná práce svými kořeny? Předchůdci našich literátů poskytli jim toliko prvotního impulsu, ne více. Ale souvztah těchto obou generací není skutečně o mnoho hlubší než vztah a souručenství kterýchkoli dvou generací, jež po sobě následují. Pozorujeme v přítomné umělecké tvorbě rozpor dvou generací, jenž, přihlédneme-li

blíže, objeví se nám jako rozpor dvou světů, starého a nového. A tu oni by vás rádi ujistili, že jakési krásné, kouzelné svítání rozbřeskuje se nad námi. Přitom probírají se ke svým metám dravým proudem přítomných časů. Hle, skutečně dnešní období podobá se mocnému a vírnému proudu, divé řece, prudce se řítící mezi dvěma břehy světa.

Umělecká tvorba není jim pouhou honosivou hříčkou vkusu, ale závazným posláním. Jako v raných dobách všech kultur, nebo spíše v dobách před vznikem nových kultur, je básníkovo posláním posláním věšteckým. Revoluce, jež je jejich údělem, osudem, je bojována, formována, opěvována, slavena a zúrodnována jejich dílem. Toto umění je uměním revolučním a jeho revolučnost nevyčerpává se ovšem toliko v oblasti formy, jako revoluce předcházejícího hnutí kubismu. V tom tkví jeho novota, toť smysl jeho modernosti. Modernost není zvláštní a patentovaný způsob výroby, ale shoda, pospolitá, družná a mnohostranná práce tvořivá, budující jediné dílo, nový svět, dílo svatého dělnictví. Modernost, jež vítězně vyrůstá ze soudobého mezislohového pásma a bezvládní, zanícené upírá své zraky k řešení budoucnosti. Je-li pravda, jak praví Otokar Březina, že v umění ohlašují se tvary života posud nevtělené, je skutečně možno a vhodno označit práci těchto umělců tak, že tvoří předobraz nového života. Předobrazy nového života, to jsou ty četné básně a prózy, a knížka jednoho z těchto spisovatelů k tisku přichystaná nese doopravdy tento název: V nich chvěje se a zpívá nadějná předzvěst nové budoucí shody, příznivé pohody životní, věčného jitra a jara, předobrazy jsou obrazy jejich kamarádů malířů, kteří usilují dát skutečnost kouzelným a jímavým krajinám; malují podobizny hlav toužících a teskných, radostného či důvěřivého pohledu velikých věrných očí, pohledy z měst, prosycené jejich jim vlastním záhadným a nepochopitelným ovzduším, zátiší, klidné kouty okolního světa, jejichž ticho a svátečnost plynou ze souhlasu mezi všemi věcmi, stolem, židlí, knihou, dýmkou a jinými roztomilými podrobnostmi našeho domácího života. Jsou to vše, ty verše, prózy, kresby, obrazy a sochy,

básně našeho života pospolitého, jehož zítřek všichni spolu budujeme, věříce v dovršení díla. V předjitřních tmách věříme v libezné rudé svítání, stejně krásné jako nepochybné, počátek neskonale jasného, bratrského života zítřka. A přece ani oni nepřinášejí mír, nýbrž meč.

Je vidět již z tohoto, co bezprostředně bylo řečeno, že poměr mladých lidí k hnutí a směru generace předešlé, k hnutí kubisticko-futuristického civilismu — jak snad možno, byt nedosti přesně, vcelku označit toto předcházející období, jež je u nás reprezentováno ve výtvarném umění Čapkem, Fillou a Špálou a v literatuře Karlem Čapkem a Stanislavem K. Neumannem, z nichž poslednímu mladí vděčí za tak mnohé — tedy, že poměr těchto dvou generací je rozhodnou, radikální opozicí. Opírají se ve své práci o jiné vzory. Jejich jmenovaní předchůdci, vyjma snad jen Neumanna, jenž zůstává vždy nejsilnější a věčně mladou osobností, nejsou v ničem jejich učiteli. Jmenovali již otevřeně několik velikých uměleckých sil a horkých lidských vzácných srdcí jako své vzory. Není vyloučeno, že je ale snad zítra popřou, budou-li jim svítit cíle vyšší a zářivější, k nimž upnou veškerou svou mladou energii a odvahu.

Předešlá generace byla dítětem starého světa. Oni holedbají se, asi právem, že jsou syny nové revoluční doby. Socialistické pojetí životní je novotou a význačným rysem této generace, jím odlišuje se od všech pokolení předešlých. Měli jsme v minulosti hojně umělců, kteří třeba v soukromí byli socialisty, ale neměli jsme posud umění živeného mízou socialistické víry, jakožto produktu souborného úsilí některé umělecké skupiny či generace. Ale nejen jako svět kolektivní, nýbrž i jako jev tak pronikavý a intenzivní je socialismus těchto mladých čímsi nebývalým. S pracujícím lidem sdílejí tyto umělci své naděje a obavy; ztotožnili svou lásku a svou nenávisť s láskou a nenávisť jeho. A tu bych rád toliko podotkl, že jejich verše se odlišují rázně dokonce i od dosavadních písní revolučních v běžném smyslu, vzdalují se obvyklému pojmu sociální literatury, pro někdejší naturalistickou dobu tak obvyklé: nepo-

kládají posléze za nutné nějakého vnějškového tendenčního zabarvení, neboť bývá to tak přechasto pouhým nátěrem, jenž se nedotýká a nedává tušit jádra. Není jistě jejich ideálem taková běžná tendenční poezie, oslňující oči vlajčícími rudými prapory a patosem velikých demonstrací, jejíž revolučnost však přece nesahá až k samotnému kořání díla, je honosivou a módní vývěsní tabulí výdělečného obchodního podniku a není ovocem širé zahrady opravdového umění, netkví v samotném pojetí díla. Nezavrhují ovšem nikterak možnosti tendence díla, ale neuspokojují se toliko jí samotnou a není pro ně rozhodující.

(Rovnost, 19. 7. 1921)

Soudruzi a soudružky!

Z usnesení výkonného výboru Komunistické strany v Československu (československého oddělení) zakládáme jednotnou a soustředěnou organizaci pro proletářskou kulturu, Proletkult, abychom urychlili a prohloubili sociálně revoluční schopnost československého proletariátu. Proletkult chopí se všech úkolů, které měli kdysi na mysli zakladatelé Dělnické akademie, ale vynasnaží se plnit tyto v revolučním duchu marxisticko-komunistickém.

V první řadě ovšem věnujeme pozornost vědě. Věda jakožto organizovaná hromadná zkušenost lidská, sloužící především k organizaci společenské, slouží dnes většinou vládnoucí třídě měšťácké, má nutně třídní ráz buržoazní, a to nejen proto, že nabytých zkušeností využívá v zájmu buržoazie, nýbrž i proto, že měšťácká jsou často i východiska a metody vědeckého myšlení a bádání. Věda nahromadila ohromný materiál zkušenostní, ale jsouc majetkem jednotlivců a v zajetí skomírající třídy, nedovede a nemůže využít ho plánovitě pro organizaci harmonického celku společenského, ač rozvoj strojní výroby poskytuje k tomu nesmírné možnosti. A na druhé straně dnes, kdy obrodné hnutí socialistické sráží se prudce se starým světem kapitalistickým, stává se věda svým individualismem a pomocí, poskytovanou všem vykořisťovací a reakčním snahám, vydatnou zbraní proti proletariátu.